

הוא "כי הנתבע עומד לצאת מן הארץ לצמיתות או לתקופה ממושכת". המשיב, כשרם יפיעל בית המשפט את שיקול דעתו, יהיה עליו לבחון אם קיימות דרכים רגילות פחות להגשמת האינטרס הראוי להגנה, בלא לפגוע בחופש התנועה. כך, למשל, לעיתים קרובות די במתן ערובה כספית מתאימה כדי לקיים רדישה זו.

שיטת, מן הראוי הוא שביט המשפט יפיעל את סמכויות הריוניות האמורה בהוראות... מן הוצו, אסור לו שיהיה עניין של שיגרה, ומן הראוי שינתן אך וכל סיבות המצדיקות את הרב.

שביטות, הפעלתה של אמת המידה האמורה משתנה, מטבע הדברים, על פי מידת הזכות המהותית אשר להגשמתה מכוחן הולך השיפוט עצמו. שמינית, בגבישה של אמת מידה זו נלקחה בחשבון העובדה שעניין לנו בסעיף בייניים במסגרתו של הליך תלוי ועומד. אין לשכוח כי התביעה טרם הוכיחה, ופסק הדין טרם ניתן, כנגד הפגיעה ההוראת בחופש התנועה של בעל דין אחר עומדת אך תביעה של בעל דין שני, הטוען להפרת זכויות המהותיות, מבלי שתביעה זו נתקבלה, ומבלי שניתן פסק דין המקבל אותה. במצב דברים זה, יש לאמץ מידה הנוטה להגן ככל האפשר על זכות האדם שהפגיעה בה היא וריאית. בכך ניתן ביטוי למשקלו הכבד של חופש הפרט לצאת מהמדינה.

על פי עקרונות אלה היה על השופט שרה ברוש להכריע בבקשה למתן צו עיכוב יציאה מן הארץ נגד המשיב גורמן צ'רלס. לטענת המבקש המשיב הכריח את רכשו, נמלט מדרום אפריקה, הן בשל עבירות פליליות בגין נעצור והן מאימת נושיו הרבים, מצבו הכספי בארץ כבי רע, מחויב בדרכון וז' בנוסף לרכונו הישיר. ראל, אף זאת, למשיב חובות נכבדים למספר רב של נושים. אין למשיב בארץ כל נכס דלא ניירא והוא מתחנך ונמנע מתשלום מיסים.

לאחר שנבדקו כיאות נסיבות העניין, ובין היתר, גם נפסק כי יש למבקש משה עזות תביעה בת סיכויי כנגד המשיב – ניתן הצו המבוקש. הצו הונח בע"כ רביות מצד המבקש ואילו למשיב ניתנה זכות להפיק את סכום התביעה בבית המשפט אם יחפץ להשתחרר מעולו של הצו.

"הריף" להגבלת החופש האישי של הנתבע. עם זאת יהיה מקום ליתן צו כזה כדי למנוע סיכולה מראש של תביעה על ידי הימלטות החייב. הפירון מצוי בנקודת האיוון בין הכלל שאין להגביל ללא צורך את חופש התנועה של הנתבע לבין הצדק למנוע מהנתבע לברוח לחו"ל, ועי"כ להכיל את התביעה שהוגשה כנגדו.

מחוקק המשנה קבע עמדה מאונת: מחו"ל גיטא קוב עת התקנה כי אין די בקיומה של הוכחה על יציאתו של הנתבע לחו"ל כדי שביט המשפט יפגע בחופש התנועה שלו; מאידך גיטא, אם נתקיימו כל תנאיה, "רשאי" בית המשפט ליתן לתור בע את הצו המבוקש.

על כן, ראשית, על התובע להוכיח בארץ פן דווקא את כל התנאים הכלולים בתקנה. שנית, הוכחת התנאים האמורים בתקנה יכולה להיות ישירה או נסיבתית. שלישית, גם אם נתמלאו תנאי התקנה אין בית המשפט חייב לתת את הצו, אלא העניין נתון לשיקול דעתו. לעניין הפעלת שיקול דעתו זה עשוי בית המשפט או הרשם לשקול גם את השא"מ או מצויים כדרי התובע אמצעים רדסטיים פחות מאשר צו עיכוב יציאה כדי למנוע הכשלת ההליך על ידי הנתבע.

בבוא לשקול אם להוציא את הצו, על בית המשפט ליתן משקל רב לפגיעה בזכות התנועה של הנתבע עקב מתן הצו.

הפעיל בית המשפט של הערכאה הראשונה את שיקול דעתו לפי העקרונות לעיל, חיסה ערכאת הערר עזר שלא להתערב בשיקול דעתו. אכן, האיוון צריך לשקף את חשיבותם החברתית והיחסית של הערכים המתנגשים. איוון זה הוא בעל תפ"ק כפול: ראשית, הוא משמש אמת מידה פרשנית, על פיה ניתן מובן ללשונה של תקנת דיוון שנית, הוא קובע את גבולות הסמכות (והז' קוקה או הטובעה) של תקנת הריון עצמו. תקנת דיוון אשר פירוש מבאי לאפשרות

אנחנו נשארים בארץ

אמת המידה למתן צו עיכוב יציאה מהארץ היא בעלת אופי חוקתי, בקובעה קשר סיבתי בין מניעת היציאה, כזכות חוקתית, לבין השפעתה השלילית על ההליך השיפוט

של עיכוב יציאה מהארץ מעבר לאמות המידה הקבועות באיוון העקרוני חורגות מכוחן (והחוק או הטבוע) של תקנות הריון עצמן. תקנות דיוון אשר פירושן מבאי לאפשרות של עיכוב יציאה מהארץ מעבר לאמות הקבועות באיוון העקרוני חורגות מכוחן (והחוק או הטבוע) של תקנות הריון עצמן.

אמת המידה החוקתית הראויה היא זו: ניתן לעכב יציאתו של בעל דין מישראל, אם קיים חשש כן ורציני כי יציאתו של בעל דין תסכל או תכשיל את ההליך השיפוט או תביא למניעת ביצועו של פסק הדין.

אמת מידה זו היא בעלת אופי חוקתי, בקובעה קשר סיבתי בין מניעת היציאה מהארץ (כזכות חוקתית) לבין השפעתה השלילית על ההליך השיפוט. היא מבטאת תפיסה חוקתית באשר למעמדם של עקרונות היסוד של משפטנו.

שנית, הקשר הסיבתי הנדרש על-פי אמת מידה זו, בין הסכנה לבין מניעתה הוא זה של "חשש כן ורציני".

שלישית, הפגיעה אשר למניעתה ניתן לעכב יציאתו של בעל דין מהארץ אינה כל פגיעה אפשרית, קלה כחמורה. הפגיעה היא מטב מיוחד, בעלת חומרה יתירה, כלומר, "כדי למנוע סיכולה מראש של תביעה על ידי הימלטותו של החייב לחו"ל". רביעית, קיומה של אמת המידה האמורה היא תנאי חיוני להפעלת הסמכות של עיכוב יציאת בעל דין מהארץ. אין היא תנאי מספיק. כך, למשל, תנאי דיוון עשויים להקטין רדישות נוספות, אך הרדישה כי תנאי למתן צו עיכוב יציאה מהארץ

הארץ עלול להכביר על בירור המשפט או על ביצוע פסק הדין, ראשי הוא, בצו, לאסור על הנתבע לצאת מן הארץ וכן להורות על הפקדת רכבו או תעודות המעבר שלו או להתנות תנאים ליציאתו (להלן – צו עיכוב יציאה).

ב"פ 26/89 סוביל משרקי ואח' נ' "דורת" כהנה לביטוח בע"מ, פ"ד מב (4) 548, נדרש השופט שלמה לוי לפרשנותה ולתנאי יישומה של תקנה 376. תקנה 376... מצביה כמה תנאים שקיומם הוא תנאי הכרחי למתן צו עיכוב יציאה מן הארץ כנגד "נתבע": ראשית, שהוגשה נגדו תובענה; שנית, שהנתבע עומד לצאת את הארץ; שלישית, שהיציאה מן הארץ היא למניעת או לתקופה ממושכת; רביעית, שהערדו של הנתבע מן הארץ עלול להכביר על בירור המשפט או על ביצוע פסק הדין.

האמצעי הריוני של צו עיכוב יציאה תואר כאמצעי

לאחרונה שורת מבוכה מטרימה בתחום הבקשות לאיסור יציאה מן הארץ. יש תובעים שכירים עילה ראייה לאסור יציאתו מן הארץ של נתבע, אך הם חוששים כי מבוקשם לא יינתן להם והם נרתעים מלעתור לכך, אך רבים יותר המקרים שבהם מבוקש צו איסור יציאה באין עילת איסור. במקצת המקרים האלה זו"כ כיום תובעים להגיע למותב שיפוט הנעת בקלות למבוקש. כדאי להעמיד את הלכות אסור יציאה מן הארץ על מכוון והורמנות לכך הוא ת"א 307/99, שנדון בפי"ק השופט המחוזי שרה ברוש. המבקש: משה עזי"ק ע"ד משה ועופר (דנגל) כנגד גורמן צ'רלס (ע"ד ע"ד אהרון בנבן).

בתקנה 376 (א) לתקנות סדר דיון הארץ, התש"מ"ד, 1984, נקבע: "הוגשה תובענה והוכח להתנת דע"ת של בית המשפט או הרשם, כי הנתבע עומד לצאת מן הארץ לצמיתות או לתקופה ממושכת, והערדו מן

עדכון בסיקה

נוטלי הלוואות בלתי צמודות חשופים לריבית גבוהה

שופטת בי"ם השלום בת"א, יהודית שיצר, קבעה שנוטלי הלוואות בלתי צמודות צריכים להיות מודעים לאפשרות שהריבית בריבית גברת יהיה יותר. מאידך, נותן הלוואה חשוף לסיכון בהיות הקרן בלתי צמודה ובתעורר ביטחונות מהסוג הנדרש על ידי בנקים מסחריים, ועל כן מאון הסיכונים לח על שני הצדדים ואך והוגן הוא כי הם ישאו בתשלומות.

לדברי השופטת, חברות העוסקות במתן הלוואות פנינסיות אינן צריכות למצוא עצמן חשופות לשינוי החוקה, והחשיבות שהוסקה לעלם לאחר שנים מספר, ומאחר והן מחשבות בצורה גלויה הבחנה ברור וחד משמעי המבוסס על פרשנות סבירה, מוסכמת ומשקלת על נוסח התק במסגרת ההקדשות, הן אינן מפועלות במידה השופטת דחתה תביעה שהגישו קבוצת כינרת ורגיני ב' נגד לוקרנו חברה להשקעות לה' שיש להן סכומים שלטענתן נגדו מן בגין ריב' יות מופרזות.

לטענת הלוואות שקיבלו נכנסות בגדרו של מלווה צמוד ערך בהגדרתו כצו הריבית וכי של כך הוגבלה הנתבעת בשיעור הריבית המירבי לשיעור של 7.5% כקבוע בצו הריבית.

הנתבעת טענה כי בהסכם הלוואה נקבע מפורשות כי סכום הקרן יוחזר לה על ידי התוב'ת שופטת ציינה כי החוק לא הגביל את גובה הריבית כשקרן המלווה אינה צמודה וניתן לה' סיק כי בכך יש ביטוי למגמה מסוימת לתת לכוחות השוק לפעול בחופשיות. רק בשנת '93 חל שינוי במגמה שבאה לידי ביטוי בחקיקת חוק הסדרת הלוואות חוץ בנקאיות.

לדברי הנתבעת, גם תום לב והגינות אינם עומדים לצד התובעות שלאחר שנתנו במשך שנים מהלוואה שניתנה בעיסקה כלכלית גל' ויה ושקופה חן מבקשות לשנות את תנאי החוזה המפורש על ידי פרשנות מאולצת.

השופטת החליטה לדחות את התביעה ולהחייב את קבוצת כינרת לשלם לנתבעת הצדקה בסך 40 אלף שקל ואת רגני ב' לשלם לנתבעת הוצ' את בסך 45 אלף שקל. (ת.א. 54995/98) (54998).

יצחק דנון

חדש הפועל

דיני עמותות בישראל

פרופ' דוד א' פונקל, עו"ד

הוצאת פרלשטיין-גינסור בע"מ
אבן גבירול 89 ת"א

03-5247-359 03-5242-019 פקס

המכון להשתלמות עורכי דין בישראל

של לשכת עורכי הדין בישראל
והפקולטה למשפטים ע"ש בונמן, אוניברסיטת תל-אביב

פתיחת השתלמויות תעודה – סמסטר ב' תש"ס

המכון להשתלמות עורכי דין פותח החל מהמחצית השניה של חודש פברואר 2000 השתלמויות תעודה כדלקמן: בהשתלמויות אלה מוצעים מיטב המומחים מן האקדמיה, השיפוט והפרקטיקה, על ההתפתחויות האחרונות בכל תחום. הנושאים שנבחרו הם נושאים שיש בהם חידושים חשובים. השתלמויות המכון צביו מנוגות רב, כגורם המספק עידכונים מעשיים וניתוחים ברמה גבוהה, הדורשים לעבודתו היום-יומית של עורך הדין. ההשתלמויות מתקיימות בימי ו' בבוקר או בימי ג' אחה"צ, בפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל-אביב. ניתן לבחור בהשתלמות מלאה בת 40 שעות או בהשתלמות חלקית בת 20 שעות. בסיום הקורס מוענקת למשתתף תעודה בחתימת ראש לשכת עורכי דין ומנהל המכון להשתלמות עורכי הדין.

1. **מש הכנסה ומע"מ** (ימי ג' אחה"צ): מועד הפתיחה: 22.2.00. (ההשתלמות מועדעת גם לרואי חשבון). מרכז אקדמי: פרופ' יצחק דרור, הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת תל-אביב. ההשתלמות שמה דגש על מיסוי בנין השקעות בחיילי וחייליות משפחה, וכן על מיסוי בתחומי הידע, המופי וההיי-טק.
2. **דיני חוזים ועשיית עושר ולא במשפט** (ימי ו' בבוקר): מועד הפתיחה: 25.2.00. מרכז אקדמי: פרופ' מיגל דוויט, מנהל המכון להשתלמות עורכי דין.
3. **דיני נזיקין** (ימי ו' בבוקר): מועד הפתיחה: 3.3.00. מרכז אקדמי: השופט ד"ר גבריאל קלינג, בית המשפט המחוזי, ת"א-יפו.

מחיר השתלמות במסלול מלא: 720 ש"ח.

כתיים והרשעה במשרדי המכון, בתל-אביב: 03-6408852, 03-6423761 ובפקס: 03-6414376